

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงผลสรุปของการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการอภิปราย และเสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินการวิจัยโดยย่อดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษามัธยมศึกษาการจัดวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนวและครูผู้สอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 113 โรงเรียน โดยจำแนกศึกษาตามขนาดของโรงเรียน เป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 20 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 24 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 67 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 113 คน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 113 คน หัวหน้าฝ่ายแนะแนว จำนวน 113 คน และครูผู้สอนวิชาอาชีพ จำนวน 385 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 724 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแยกเป็น 4 ฉบับคือ สำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายแนะแนว และครูผู้สอนวิชาอาชีพ เพื่อสอบถาม

สภาพและปัญหา เกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open - ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับคืนโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และด้วยตนเอง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น จำนวน 739 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 724 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาหาคำร้อยละ เป็นรายชื่อแล้ววิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ และคำร้อยละ และแปลผลแยกพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายแนะแนว และครูผู้สอนวิชาอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และคำร้อยละ และแปลผลแยกพร้อมทั้งบรรยายประกอบตาราง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 1.1 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีอายุราชการตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรม หรือร่วมสัมมนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรวิชาอาชีพ

1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-50 ปี มีอายุราชการ 11-15 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปี ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมสัมมนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรวิชาอาชีพ

1.3 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการ 5-10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนวต่ำกว่า 5 ปี สอนกิจกรรมแนะแนวน้อยกว่า 10 คาบ ปฏิบัติหน้าที่แนะแนวทั่วไปน้อยกว่า 10 คาบ และมีคาบสอนวิชาอื่น ๆ อีก หัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 แต่เคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมสัมมนา เกี่ยวกับการจัดแนะแนวในโรงเรียน

1.4 ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี อายุราชการ 5-10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี รับผิดชอบสอนตามวิชาเอกด้านวิชาอาชีพตามสาขาที่จบการศึกษามา มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี สอน 15-20 คาบ ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือร่วมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรวิชาอาชีพ

2. สภาพการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 5

2.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน มีการกำหนดนโยบายในการจัดแผนการเรียน วิชาอาชีพให้นักเรียนเลือก โดยยึดความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในด้านอาชีพของท้องถิ่น

การจัดครูเข้าสอน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน โดยยึดหลักการจัดตามวุฒิ วิชาเอก โท ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลบุคลากรเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และประสบการณ์

การจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียม โดยจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู นอกจากนี้ยังมีการเชิญ บุคลากรภายนอกมาให้การอบรม เกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน

การจัดเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการสอนวิชาอาชีพ โดยวิธีการให้ครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง โดยโรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการผลิตสื่อให้

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ส่วนใหญ่ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้บริหาร และหัวหน้าหมวดวิชาการทำงานและอาชีพมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการชี้แนะ และจัดเตรียม สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในโรงเรียน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบ งานแนะแนวโดยตรง ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่เตรียมบริการแนะแนวนักเรียน โดยจัดทำแบบสอบถาม นักเรียน จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบ/สัปดาห์ จัดเตรียมเอกสารและป้ายสนทนา ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ติดต่อหน่วยงานราชการ และเอกชน เพื่อหาทุนสงเคราะห์ หรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้ง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้ช่วยฝ่าย วิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว

2.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมครูโดย จัดหาคู่มือ การใช้หลักสูตร คู่มือวัดผล ประเมินผลให้ครูส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม พานักเรียนไปทัศนศึกษา ด้านอาชีพตามสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระแหล่งวิทยากร ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่จัดคือ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีรายได้หรือประกอบการระหว่างเรียน

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการจัดนิทรรศการ

การใช้สื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน โดยให้ครูเข้าประชุมอบรมสัมมนา เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากร ในท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อการสอนวิชาอาชีพ และครูใช้สื่อการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับ บทเรียน และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น

การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียน ฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียน สถานประกอบอาชีพอิสระ สถานประกอบการ ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน และให้นักเรียนฝึกหัดงานที่บ้านต่อเนื่อง จากโรงเรียน

การวัดผลและประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัด เอกสารคู่มือการประเมินผล ให้ครูได้ศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ชี้แจงหลักเกณฑ์วิธีการวัดผล และประเมินผลการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนลงมือสอน การประเมินผลครูผู้สอนส่วนใหญ่ จะประเมินด้านผลสำเร็จของงาน การวัดผลประเมินผลใช้วิธี การวัดผลระหว่างเรียนโดยการซักถาม ทดสอบรายบุคคล และสังเกตการปฏิบัติงาน ส่วนการวัดผล หลังเรียนใช้วิธีการทดสอบ สัมภาษณ์ ให้เขียนรายงาน

ด้านการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ ดำเนินการรวบรวมข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการสอบถามนักเรียน จัดทำระเบียบสะสม ออกเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดบริการสนเทศแก่นักเรียนโดยจัดป้ายสนเทศ จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบ ต่อสัปดาห์ การให้ คำปรึกษา ส่วนใหญ่จัดเป็นรายบุคคล การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาและอาชีพส่วนใหญ่ ใช้วิธีแจกเอกสารแนะแนวนักเรียน และประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ การประเมินผลการจัดบริการแนะแนว บุคลากรที่มีส่วนร่วม คือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพ

ด้านการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่ นิเทศและติดตามผลโดย การสอบถามนักเรียน บุคลากรที่มีส่วนร่วม ในการนิเทศติดตามผล ส่วนใหญ่ได้แก่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดการงานและอาชีพ และผู้บริหาร

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ติดตามประเมินผล การเตรียมการจัดวิชาอาชีพโดยสอบถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง การติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนวฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอบถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง การนิเทศติดตามการเตรียมการจัดวิชาอาชีพของครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลโดยวิธีการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง การติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ติดตามผลโดยหมวดวิชาจัดประชุมครู และตรวจสอบจากเอกสารต่าง ๆ เช่น โครงการสอน แผนการสอน แบบประเมินผลการเรียน

3. ปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดวิชาอาชีพให้นักเรียนเลือก ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกวิชาอาชีพ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในด้าน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ นักเรียนไม่สนใจเลือกเรียนวิชาอาชีพ

การจัดครูเข้าสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และจัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ และขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสื่อการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูต้องสอนหลายวิชา วัสดุอุปกรณ์ในการจัดเตรียมสื่อการสอนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดเตรียมสื่อการสอนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ การจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกโรงเรียน โรงเรียนขาดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน บุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานมีจำนวนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ การขาดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอบุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ การเตรียมการให้บริการสนทนาคณะที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ เอกสารสื่อพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนวไม่เพียงพอ การเตรียมการบริการให้คำปรึกษา ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ เอกสารสื่อพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนวไม่เพียงพอ การจัดเตรียมการเพื่อจัดบริการให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดการวางแผนในการติดตามผลนักเรียนนโยบายของโรงเรียนในการติดตามผลไม่ชัดเจน การแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ บุคลากรมีงานรับผิดชอบมาก ขาดครูแนะแนว

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ แหล่งวิทยาการมีค่านวนน้อย ขาดวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ บุคลากรมีความรับผิดชอบมาก ขาดบุคลากรด้านการประเมินผลโดยตรง บุคลากรขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมินผล

3.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ขาดการนิเทศภายในหมวดวิชา ขาดงบประมาณในการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพ ขาดการวางแผนในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอนแผนการสอน ครูมีงานรับผิดชอบหลายด้าน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ครูพบได้แก่ เอกสารค้นคว้ามีจำนวนไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจในวิชาอาชีพ

การใช้สื่อการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพมีน้อย ขาดวิทยากรแนะนำการใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ ปัญหาของครูเกี่ยวกับการใช้สื่อได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการสอน และฝึกปฏิบัติล้าสมัย และอยู่ในสภาพชำรุด ขาดงบประมาณในการจัดซื้อและจัดทำสื่อการสอนวิชาอาชีพ

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ห้องปฏิบัติงานมีไม่ครบทุกวิชา พื้นที่ห้องปฏิบัติงานไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน ขาดการสนับสนุนจากผู้ประกอบการ และครูผู้สอนไม่สามารถนิเทศนักเรียนได้ทั่วถึง

การวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดประชุม อบรมเชิงวิชาการให้แก่ครู เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ปัญหาของครูส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสาร คู่มือ และระเบียบเกี่ยวกับการประเมินผลมีไม่เพียงพอ ขาดทักษะเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หมวดยาขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

การจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในการรวบรวมข้อมูลนักเรียน เกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากนักเรียน การจัดบริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล ขาดการวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงาน นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน การจัดบริการติดตามผล นำเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา ได้แก่ โรงเรียนไม่มีนโยบายชัดเจนในการติดตามผลนักเรียนขาดการวางแผนในการติดตามผล บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ การกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรมีงานรับผิดชอบมาก ขาดบุคลากรด้านแนะแนวโดยตรง บุคลากรขาดความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการแนะแนว การนิเทศ

การนิเทศการจัดวิชาอาชีพ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรขาดเทคนิค และทักษะในการนิเทศการจัดวิชาอาชีพ บุคลากรขาดความรู้ และความเข้าใจในด้านการนิเทศการจัดวิชาอาชีพ

3.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียมจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ผู้รับผิดชอบในการติดตามผลมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดบริการแนะแนวไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการจัดบริการแนะแนว ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ มีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามผล

การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามผลมีจำนวนไม่เพียงพอและความรู้ไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีจำนวนไม่เพียงพอ การกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรมีงานรับผิดชอบมาก ขาดบุคลากรด้านประเมินผลโดยตรง บุคลากรไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้รับผิดชอบมีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอ เครื่องมือในการนิเทศติดตามผลไม่ชัดเจน โรงเรียนไม่ได้แนะนำครูเกี่ยวกับการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานจัดวิชาอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ ควรที่จะนำมาอภิปรายผล และเสนอแนะดังนี้

การจัดแผนการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และผู้บริหาร เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการจัดวิชาอาชีพให้นักเรียนเลือก โดยยึดตามความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ นอกจากความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณแล้ว โรงเรียนควรพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะเป็นการสนองนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 17 และ 32 กล่าวคือ รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา โดยจัดให้สอดคล้อง และสนอง

ความต้องการทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ
ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
2520, 2520)

ด้านปัญหาในการจัดแผนการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่
ขาดความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ อุษา เทมตะศิลป์ (2524); กิตติยา ธรรมสวัสดิ์ (2529); วิเชียร
ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพคือ ครูผู้สอนมีจำนวน
ไม่เพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ และขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอก
นอกมาช่วยสอน ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรหาวิธีแก้ปัญหาครูผู้สอนไม่เพียงพอ
และจัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ โดยการส่งครูไปเข้ารับการฝึกอบรมตามที่หน่วยงานอื่นๆ
จัดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการจัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ ให้กลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือกันเองในการ
หมุนเวียนบุคลากร หรือจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2528)
การนิเทศภายในโรงเรียนคือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่
หัวหน้าหมวด โดยความร่วมมือกับคณะครูภายในโรงเรียน ร่วมมือกันปรึกษาหารือเพื่อทำการ
รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุง
คุณภาพของบุคลากรในโรงเรียน ให้ดีขึ้นตลอดเวลา ซึ่งทางโรงเรียนอาจร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน
พัฒนาคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียน และวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนโดยขอความร่วมมือ
จากศึกษานิเทศก์ใน เขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่

การจัดครูเข้าสอน จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ผู้ช่วยฝ่าย
วิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน โดยยึดหลักการจัด
ตามวุฒิ วิชาเอก โท ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลบุคลากรเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และ
ประสบการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสุภี อิมแก้ว (2531); วิเชียร ภูสุวรรณ
(2532) พบว่า การเตรียมบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการ
สำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาจากวุฒิทางการศึกษา
ความสามารถเฉพาะตัว และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการจัดครู
เข้าสอนของกรมสามัญศึกษา (2524) กำหนดว่า การจัดครูเข้าสอนต้องยึดหลักพึ่งตนเอง
โดยโรงเรียนต้องสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน เช่น กำหนดคุณสมบัติ
ครูผู้สอนให้สอนตามวุฒิวิชาเอก วิชาโท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และประสบการณ์
ในกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรเชิญบุคลากรภายนอก อาจเป็นครูผู้สอนโรงเรียนใกล้เคียง

หรือบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่น มาช่วยสอนโดยโรงเรียน มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชา หรือครูทำหน้าที่ในการประสานงานและติดตามผล ซึ่งจะเป็นการสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ข้อ 3 ที่ว่า พัฒนาการสอนโดยการให้วิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสอน ทั้งนี้ครูจะต้องทำบทบาทหน้าที่ในการประสานงานร่วมกับวิทยากรเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2530)

ส่วนปัญหาการจัดครูเข้าสอน จากผลการวิจัยโรงเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ไม่ตรงตามวุฒิ และขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน กรณีเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดวิชาอาชีพ ให้นักเรียนเลือกเรียน ซึ่งจะทำให้ได้อย่างจำกัด ไม่กว้างขวางและสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526); นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531); วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียน คือ บุคลากรที่มีความสามารถในการสอนวิชาอาชีพมีจำนวนจำกัด งบประมาณมีจำกัดทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานกับโรงเรียนใกล้เคียง หรือหน่วยงานของรัฐ เช่น ศูนย์ศึกษาอาชีพ โรงเรียนสารพัดช่าง เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ หรือศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพที่กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดนั้นจัดตั้งขึ้นเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร ทรัพยากร เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติตามประกาศกรมสามัญศึกษาเรื่องทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ข้อ 4 กล่าวว่า กรมสามัญศึกษา เชื่อว่าการร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำยืนยันความถูกต้อง และให้การสนับสนุนทั้งด้านความคิด ทรัพยากร ช่วยเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ และนักเรียนมีขวัญกำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง จึงมุ่งให้มีการนิเทศติดตามผลการสนับสนุน ให้ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้รับการนิเทศ การสนับสนุนดูแลซึ่งกันและกันให้เต็มความสามารถ (กรมสามัญศึกษา, 2531)

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรโดยจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู นอกจากนี้ยังมีการเชิญบุคลากรภายนอกมาให้การอบรมครูเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน แสดงว่าโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โดยจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู และให้การอบรมครูเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโครงการสอน แผนการสอนจะเป็นเอกสารแนวทางที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการสอน เพราะแผนการสอนจะกล่าวถึงแนวทางการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์ การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดของหลักสูตรไว้เป็นหลัก

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ เอกสารหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2524) พบว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ ที่ใช้สอนวิชาอาชีพ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือด้านเอกสารหลักสูตร พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน เพราะสอนหลายวิชา และแผนการสอนที่กลุ่มโรงเรียนจัดทำขึ้นไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เมื่อพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยจัดประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ครูสามารถจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ กรมวิชาการ (2520) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า โรงเรียนควรจัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรและจัดให้มีการประชุมครู เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน

การจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการสอน วิชาอาชีพ โดยวิธีการให้ครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง โดยโรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า

โรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ครู ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน และ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการเรียน วัสดุ อุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูไว้ก่อนเปิดภาคเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนเห็น ความสำคัญและความจำเป็นของสื่อการสอน จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนแต่ละคนจัดทำ สื่อการสอนขึ้นใช้เอง โดยโรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้แก่ครู

ด้านปัญหาในการจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูต้อง สอนหลายวิชา วัสดุอุปกรณ์ในการจัดเตรียมสื่อการสอนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดเตรียมสื่อการสอนไม่เพียงพอ จากปัญหาที่กล่าวมา สอดคล้องกับผลการวิจัย ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอนวิชาอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือ สัมมนาเกี่ยวกับวิชาอาชีพ จึงเป็นเหตุให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดเตรียมสื่อการสอน ไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ครูมีความรู้ใน การจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ความเห็นของผู้วิจัยใน การแก้ปัญหาด้านนี้คือ โรงเรียนควรจัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ซึ่งในขณะนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงในจังหวัดสุพรรณบุรี และอีกหลาย ๆ โรงเรียนในจังหวัดอื่นในเขต การศึกษา 5 กำลังดำเนินการเรื่องนี้ ภายใต้โครงการพัฒนาการเรียนการสอน และประเมินผล ตามหลักสูตร และนอกจากนี้ในเขตการศึกษา 5 ยังมีการดำเนินงานพัฒนาศูนย์โสต อีก 10 ศูนย์ (กรมสามัญศึกษา, 2532) ศูนย์ต่าง ๆ เหล่านี้ถ้ามีการประชาสัมพันธ์ และประสาน ที่ดีแล้วจะลดภาระครูในการจัดเตรียมสื่อได้อย่างมาก เพราะจะมีการขอยืมสื่อ หรือใช้สื่อต่าง ๆ ร่วมกันได้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีศูนย์โสตทัศนศึกษา ซึ่งจัดตั้งในทุกจังหวัดทำหน้าที่ ประสานงานและให้บริการ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ครูผู้สอนวิชาอาชีพมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการดี เพราะครูผู้สอนวิชาอาชีพจะทราบขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสามารถเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานให้เหมาะสมได้ ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า โรงเรียนกำหนดให้ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานโดยพิจารณา จากความพร้อมของห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน และนอกจากนี้ เกษร สุนทรเสรี (2527) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอาชีพเพิ่มเติม โดยใช้

แหล่งวิทยาการสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ในด้านการเตรียมสถานที่ที่
ใช้สอนและฝึกงาน ไว้ว่า

ให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการเลือก
สถานที่ฝึกงานอาชีพของนักเรียน" ประกอบด้วยครู อาจารย์ และผู้
ทรงคุณวุฒิในทางอาชีพต่าง ๆ ตามจำนวนที่เห็นสมควร คณะกรรมการออก
สำรวจว่าวิชาอาชีพที่โรงเรียนคาดว่าจะเปิดนั้นมีผู้ปกครอง ประกอบอาชีพ
นั้นอยู่ และหรือมีสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระใดเหมาะสม
ที่จะเปิดสถานที่ฝึกงานอาชีพ โดยคณะกรรมการออกเยี่ยมและสัมภาษณ์ เพื่อ
ดูความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่จะเตรียมกำหนดไว้หรือส่งแบบสอบถาม ทั้งนี้ควร
จะสอบถามเรื่องค่าใช้จ่าย หรือรายได้อื่นที่มีของนักเรียนด้วย เมื่อรวบรวม
สถานฝึกอาชีพได้แล้ว ก็พิจารณากันอีกครั้งว่า เหมาะสมหรือไม่

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า การจัด
ตารางสอนไม่เอื้อต่อการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกโรงเรียน โรงเรียนขาดสถานที่ที่ใช้สอน
และฝึกงาน บุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงานมีจำนวนไม่เพียงพอ
ปัญหาดังกล่าว อาจมีสาเหตุมาจากโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากสถานประกอบการ ทำให้เสียเวลา
ในการเดินทางไปฝึกงาน วิธีแก้ปัญหารโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการเลือกสถานที่ฝึกอาชีพ
ของนักเรียน เพื่อรับผิดชอบในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน ส่วนในการจัด
ตารางสอนวิชาอาชีพ หากฝึกงานในโรงเรียนก็ไม่มีปัญหา แต่ควรจัดคาบไว้ติดต่อกัน การฝึกงาน
ปฏิบัติจะได้ต่อเนื่องกัน แต่ถ้าฝึกงานในสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ หรือแหล่ง
วิทยาการ การจัดตารางให้นักเรียนไปฝึกงานควรจะคำนึงถึงการเดินทางไป-กลับ ความ
สะดวกต่าง ๆ จึงควรฝึกงานในสถานฝึกอาชีพสองคาบสุดท้ายก่อนเลิกเรียน หรือสองคาบ
สุดท้ายก่อนพักรับประทานอาหารกลางวัน และผู้ปกครองเจ้าของสถานฝึกอาชีพยินดีฝึกในวันเสาร์
-อาทิตย์ ก็ยังเป็นประโยชน์กับตัวเด็กยิ่งขึ้น จึงควรที่จะประชุมชี้แจงให้เจ้าของสถาน
ประกอบอาชีพอิสระ สถานประกอบการ แหล่งวิทยาการและผู้ปกครองให้เข้าใจ เพื่อจะได้
ร่วมมือ รับผิดชอบฝึกงาน เพราะการเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติ
งาน เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการ
สร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และ
ครูผู้สอนจะต้องจัด และต้องสร้างขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่
คล้ายคลึงกับการปฏิบัติอาชีพจริง ๆ (สุทธิ ประจงศักดิ์, 2529)

การจัดเตรียมบริการแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ฝ่ายแนะแนวเตรียมบริการแนะแนวนักเรียน โดยจัดทำแบบสอบถามนักเรียน จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ จัดเตรียมเอกสารและป้ายสนทนา ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ติดต่อหน่วยงานราชการ และเอกชนเพื่อหาทุนสงเคราะห์ หรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531) ที่วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแนะแนวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนมุ่งที่จะให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป ซึ่งความขบวนการของการแนะแนว ครูแนะแนวต้องแนะแนวการศึกษา แนะแนวอาชีพ และแนะแนวปัญหาส่วนตัว (สุทนต์ สังข์สุวรรณ, 2527)

ส่วนปัญหาการจัดเตรียมบริการแนะแนวจากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือการขาดสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนวไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามผลนักเรียน - ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานแนะแนว เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูแนะแนว ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการการแนะแนว และจัดประชุมชี้แจงนโยบายให้คณะกรรมการทราบ พร้อมทั้งมีการวางแผนการปฏิบัติงานแนะแนวให้ชัดเจน ในกรณีบุคลากรขาดความรู้เรื่องการแนะแนว ผู้วิจัยเห็นว่า การหาเอกสารเรื่องแนะแนวให้อ่าน เชิญวิทยากรไปบรรยายให้ครูทั้งโรงเรียนฟัง ส่งไปอบรมระยะสั้น หรือไปศึกษาต่อสาขาแนะแนวก็จะช่วยแก้ปัญหา บุคลากรขาดความรู้เรื่องการแนะแนวไปได้

การจัดเตรียมการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้ง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว การที่โรงเรียนส่งเสริมให้มีการเตรียมประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีและควรปฏิบัติ เนื่องจากการวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องของกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้ทราบว่า

หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ผลสมความมุ่งหมายเพียงใด และเพื่อนำผลการวิเคราะห์จากการวัดผล ประเมินผล ไปใช้ปรับปรุงการสอน วิจัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า ในการจัดการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบว่า ผู้เรียนได้มีความเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ กระบวนการที่จะตรวจสอบผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ได้แก่ การประเมินผล

ปัญหาในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ แหล่งวิทยากรมีจำนวนน้อย ขาดวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ บุคลากรมีงานรับผิดชอบมาก ขาดบุคลากรด้านการประเมินผลโดยตรง บุคลากรขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526) พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดทำเอกสารให้ครูอ่านหรือร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนจัดประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจ นอกจากนี้แล้วควรจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอีกด้วย

การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมครูในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือวัดผล ประเมินผลให้ครู ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษาด้านอาชีพ ตามสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ แหล่งวิทยากร ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย จะเห็นได้ว่าโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดหาเอกสารหลักสูตรให้ครูได้ศึกษา และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2520) ในด้านวิธีการสอน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสุมดี อิ่มแก้ว (2531) พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนทุกครั้ง สำหรับวิธีสอนใช้การบรรยาย หรือ อธิบาย รองลงมาคือการสาธิต และปฏิบัติ ซึ่งก็พบว่าเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เพราะก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ ครูควรสาธิตให้นักเรียนดู เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน การใช้เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุอย่างถูกต้อง (สุทธิ ประจักษ์ศักดิ์; ศิริกุล ไทพิทักษ์, 2525)

แต่อย่างไรก็ดี วิธีการสอนอาจไม่จำเป็นต้องสอดคล้องทุกคาบของการเรียนการสอน ถ้าไม่ได้ปฏิบัติงานใหม่ ครูอาจใช้วิธีการสอนอื่นที่ครูเห็นว่าเหมาะสม เช่น การสอนแบบบรรยาย ซึ่งในเรื่องวิธีสอนนี้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดของครู และทักษะที่นักเรียนควรจะได้รับ

ด้านปัญหาการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาได้แก่ ขาดการนิเทศภายในหมวดวิชา ขาดงบประมาณในการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพ ขาดการวางแผนในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้เป็นอย่างดี ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน เอกสารค้นคว้ามีจำนวนไม่เพียงพอซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529) ; วิเชียร กุสุวรรณ์ (2532) พบว่า เอกสารหลักสูตร แบบเรียนคู่มือการใช้หลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน แผนการสอนจัดทำได้ไม่ครบทุกรายวิชา และครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนสามารถลดปัญหาดังกล่าวได้ โดยผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบงานนิเทศเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสม เช่น ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน ก็อาจจัดให้มีการประชุมปรึกษาขอความคิดเห็น เพราะการที่ครูไม่ใช้โครงการสอน แผนการสอน อาจเนื่องจาก โครงการสอน แผนการสอนนั้นไม่สามารถทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูตั้งไว้ได้ ฉะนั้นจึงควรมีการประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ครูมีส่วนร่วมจัดทำโครงการสอน แผนการสอนขึ้นใช้เอง ในด้านเอกสารค้นคว้ามีจำนวนไม่เพียงพอนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน หรือโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อดำเนินการในการจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลเอกสารไว้เพื่อให้ครูค้นคว้ามาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ จะเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่อง ทิศทางในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ข้อ 4 กล่าวว่า กรมสามัญศึกษาเชื่อว่าการร่วมคิด ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ยืนยันความถูกต้องและให้การสนับสนุนทั้งด้านความคิด ทรัพยากร ช่วยเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการ จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ และนักเรียนมีขวัญกำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง จึงมุ่งให้มีการนิเทศติดตามผล การสนับสนุนให้ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและกิจการของโรงเรียนได้รับการนิเทศ การสนับสนุนดูแลซึ่งกันและกันให้เต็มความสามารถ (กรมสามัญศึกษา, 2532)

การใช้สื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน โดยให้ครูเข้าประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อการสอนวิชาอาชีพ และครูใช้สื่อการเรียนการสอนโดยคำนึงถึง ความสอดคล้องกับบทเรียน และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น นับว่าโรงเรียนดำเนินการในเรื่องนี้เหมาะสมแล้ว เพราะสื่อการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนและครู เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องได้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น (กรมวิชาการ, 2521)

ด้านปัญหาการใช้สื่อการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาอาชีพมีน้อย ขาดวิทยากรแนะนำการใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ สำหรับปัญหานี้ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานขอความช่วยเหลือจากแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการที่โรงเรียนเห็นว่าเหมาะสมมาให้คำแนะนำครู โดยอาจร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน หรือศูนย์โสตทัศนศึกษา ซึ่งดำเนินการจัดตั้งแล้วในทุกจังหวัด จัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อ สำหรับครูมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการสอน และฝึกปฏิบัติ ล้าสมัย และอยู่ในสภาพชำรุด ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ และจัดทำสื่อการสอนวิชาอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ ชี้อตรง (2527) พบว่าสื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับน้อย การดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องสื่อนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณของแต่ละโรงเรียน ถ้าโรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอ ก็อาจแก้ปัญหาโดยการจัดซื้อ จัดจ้างซ่อมแซม ถ้างบประมาณของโรงเรียนมีจำกัดก็ควรที่จะขอยืมสื่อจากโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือศูนย์โสตทัศนศึกษาในจังหวัดมาใช้ ทั้งนี้จะต้องมีการเตรียมการและประสานงานล่วงหน้าก่อนเปิดภาคเรียน

การใช้สถานที่ที่ใช้สอน และฝึกงาน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน และให้นักเรียนฝึกหัดงานที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529); นิรมล ธรรมอำนวนยสุข (2531); วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนที่ใช้มีน้อย โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ส่งนักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรเตรียมการและดำเนินการให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกงานตามสถานประกอบการ

และสถานประกอบอาชีพอิสระให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษา ในการพัฒนาการเรียน โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง โดยใช้ทรัพยากร วิทยากร และสถานประกอบการในท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้ออกระเบียบว่าด้วยหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องเตรียมจัดมีดังนี้

1. จัดครูอาจารย์ เป็นผู้ประสานงานกับแหล่งวิทยากร
2. จัดครูอาจารย์ควบคุมการฝึกงาน ตรวจสอบเยี่ยมสถานประกอบการ
3. จัดครู อาจารย์ เจ้าของวิชา ผู้สอน ผู้นิเทศ ไปนิเทศสถานประกอบอาชีพอิสระ คือบ้านผู้ปกครอง
4. สืบหาสถานประกอบการ แหล่งวิทยากร และบ้านผู้ปกครองที่จะฝึกอาชีพ เตรียมเสนอกรมหรือจังหวัด เพื่อคัดเลือกเป็นสถานฝึกงาน

ด้านปัญหาการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ห้องปฏิบัติงานมีไม่ครบทุกรายวิชา พื้นที่ห้องปฏิบัติงานไม่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง และครูผู้สอนไม่สามารถนิเทศนักเรียนได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับสรุปผลการสัมมนา ของกรมวิชาการ (2527) สรุปว่าการจัดสอนวิชาอาชีพโดยใช้สถานฝึกงานภายนอกโรงเรียนยังทำไม่ได้มากนัก เนื่องจากสถานประกอบการไม่ให้ความร่วมมือ โรงเรียนไม่มีบุคลากร งบประมาณ ในการนิเทศ ผู้บริหารไม่สนับสนุนการสอนวิชาอาชีพ และไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอน โดยการใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ และ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ปัญหานี้มีงานวิจัยหลายเล่มที่สรุปคล้ายคลึงกัน ในปัญหาการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน สาเหตุของปัญหาดังกล่าว เนื่องมาจากโรงเรียน ผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนสถานฝึกงานไม่เห็นความสำคัญ และไม่เข้าใจในการจัดให้นักเรียนฝึกงาน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน เช่น มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระทราบ มีการเตรียมการ แต่งตั้งคณะกรรมการหาสถานที่ที่สอน และฝึกงานของนักเรียน ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้เป็น การปฏิบัติตามประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องทิศทางในการจัดการศึกษาข้อ 3 กล่าวว่า

กรมสามัญศึกษา เชื่อว่า โรงเรียนที่ดีจะต้องไม่แปลกแยกจากชุมชน ฉะนั้นโรงเรียนจึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมคิด และ/หรือ แก้ปัญหาของชุมชนด้วย และโรงเรียนควรจะใช้ทรัพยากรของชุมชน การเรียนการสอนหลายเรื่องควรจะใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน และ ในหลายกรณีควรเชิญผู้รู้ในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน (กรมสามัญศึกษา, 2531)

การวัดผลประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเอกสารคู่มือ การประเมินผลให้ครูได้ศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ชี้แจงหลักเกณฑ์วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้นักเรียน ทราบบ ก่อนลงมือสอน การประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะประเมินด้านผลสำเร็จของงาน การวัดผลประเมินผล ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียน โดยการซักถาม ทดสอบรายบุคคล และ สังเกตการปฏิบัติงาน และหลังเรียนโดยการทดสอบ สัมภาษณ์ให้เขียนรายงาน ตามความเห็นของผู้วิจัย โรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสม สำหรับการประเมินผลนักเรียน ครูผู้สอน ส่วนใหญ่จะประเมินด้านผลสำเร็จของงานนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินผลวิชาอาชีพควร จะแยกเป็นภาคทฤษฎี ซึ่งจะประเมินเหมือนวิชาสามัญทั่วไป และภาคปฏิบัติซึ่งควรประเมิน ทั้งวิธีการ ขั้นตอน การทำงาน ผลสำเร็จของงาน และเจตคติในการทำงาน ส่วนการ ปฏิบัติของครูผู้สอนที่มีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังเรียนนั้น เป็นวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับ แนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดการประเมินผล ซึ่งกำหนดให้ครูผู้สอนมีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2524)

ด้านปัญหาการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดประชุม อบรมเชิงวิชาการให้แก่ครู เกี่ยวกับการวัดผลและ ประเมินผล ปัญหาของครูส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสาร คู่มือ และระเบียบเกี่ยวกับการประเมิน ผลมีไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ หมวติวิชาขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529); วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบการประเมินผล ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการประเมินผล ขาดเทคนิคในการวิเคราะห์ ข้อมูล การสร้างข้อสอบมาตรฐาน การให้อำนาจ การประเมินผลการเรียนแก่ครู และกลุ่ม โรงเรียนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่กลุ่มโรงเรียนยังขาดผู้รู้ช่วยเหลือในด้านนี้ ทำให้ครูประสบปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการชี้แจงระเบียบ การประเมิน พร้อมทั้งทำคู่มือ การประเมินผลแจกไว้

ให้ครูใช้เป็นแนวปฏิบัติในการประเมินผล และมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานวัดผลประเมินผล และนอกจากนี้กลุ่มโรงเรียนควรจะช่วยกันจัดทำคลังข้อสอบ หรือคลังเครื่องมือวัดผลขึ้น เพื่อไว้ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอน ตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียน และบริหารโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน

ด้านการจัดบริการแนะแนว จากผลการวิจัย พบว่า ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการสอบถามนักเรียน จัดทำระเบียบสะสม ออกเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดบริการสนเทศแก่นักเรียน โดยจัดป้ายสนเทศ จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ การให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่จัดเป็นรายบุคคล การจัดประสบการณ์ทางการศึกษา และอาชีพส่วนใหญ่ ใช้วิธีแจกเอกสารแนะแนวนักเรียน และประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ การประเมินผลการจัดบริการแนะแนว บุคลากรที่มีส่วนร่วมคือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพ จะเห็นว่าการดำเนินการในด้านนี้ฝ่ายแนะแนวสามารถจัดได้ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานแนะแนว และสอดคล้องกับที่ อนุพงศ์ สุขเกษม (2527) กล่าวถึง การปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพว่า ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง และได้ข้อมูลที่ถูกต้องด้านอาชีพ จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษาหรือปิดเทอม และติดตามผลนักเรียนที่จบไปแล้ว

ด้านปัญหาการจัดบริการแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหา ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล โรงเรียนไม่มีนโยบายชัดเจนในการติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526) ; วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานฝึกอาชีพอยู่ห่างไกล ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ควรหาเอกสารเกี่ยวกับแนะแนวให้อ่าน เชิญวิทยากรมาบรรยายให้ฟัง ส่งไปอบรมหรือส่งไปศึกษาต่อสาขาแนะแนว

ด้านการนิเทศและติดตามผล จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนิเทศและติดตามผลโดยการสอบถามนักเรียน บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการนิเทศและติดตามผล ส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดการงานและอาชีพ และผู้บริหาร จะเห็นได้ว่าโรงเรียนได้จัดให้มีการนิเทศและติดตามผล ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษาข้อ 4 กล่าวว่า กรมสามัญศึกษาเชื่อว่า การร่วมคิด

ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ยืนยันความถูกต้อง และให้การสนับสนุนทั้งด้านความคิด ทรัพยากร ช่วยเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนส่งเสริมให้มีสวัสดิการจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ และนักเรียนมีขวัญกำลังใจ อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง จึงมุ่งให้มีการนิเทศ ติดตามผล การสนับสนุน ให้ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และกิจการ ของโรงเรียนได้รับการนิเทศ การสนับสนุนดูแลซึ่งกันและกันให้เต็มความสามารถ นอกจากนี้ Good (1959) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น การเลือก และปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุง ช่วยสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน ในปัจจุบัน กรมสามัญศึกษามีนโยบาย ส่งเสริมให้โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนขึ้น โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนขึ้น

ปัญหาการนิเทศการจัตรีชาอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่บุคลากร ขาดเทคนิค และทักษะในการนิเทศการจัตรีชาอาชีพ บุคลากรขาดความรู้ และความเข้าใจในด้าน การนิเทศการจัตรีชาอาชีพสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2528) โรงเรียนขาดแคลน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการการดำเนินงาน ร่วมมือกัน ระหว่างบุคลากรทางการศึกษา ในอันที่จะส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุน พัฒนา ปรับปรุง การศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู และส่งผล สัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักเรียน แต่งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ผู้นิเทศจำเป็นต้อง มีทักษะในการนิเทศ ซึ่ง Wiles (1967) ได้กล่าวว่า ผู้นิเทศต้องมีทักษะ 5 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. ทักษะในความเป็นผู้นำ (Leadership)
2. ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship)
3. ทักษะในด้านกระบวนการหมู่พวก (Group Process)
4. ทักษะในด้านบริหารบุคคล (Personal Administration)
5. ทักษะในด้านกาประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนี้ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2530) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่นี้เทศไว้ 2 ประการคือ

1. ทางด้าน Personal Characteristic หมายถึง คุณสมบัติประจำตัวของ ผู้นี้เทศ จำเป็นต้องมี เช่น ความคิดริเริ่มดี ความสามารถในการเป็นวิทยากร ความกระตือรือร้นในการทำงาน และความอ่อนไหวต่อการรับรู้

2. ทางด้าน Professional Qualification หมายถึงคุณสมบัติที่ถือเป็นอาชีพ ประกอบด้วยเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการศึกษาอย่างกว้างขวาง มีวุฒิทางการศึกษาสูง และมีความสามารถที่จะค้นคว้าหาความรู้และศึกษา ต่อในวิชาชีพนั้น ๆ

สำหรับการแก้ปัญหา บุคลากรขาดเทคนิคและทักษะในการนี้เทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการจัดประชุมอบรม และให้ครูได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง พร้อมทั้งมีการนี้เทศติดตามและ เสริมแรง จะทำให้บุคลากรมีเทคนิคและทักษะ ในการนี้เทศดีขึ้น

การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ติดตามประเมินผล การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โดยสอบถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้องการติดตาม ประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง การนี้เทศติดตามการเตรียมการจัดวิชาอาชีพของครูผู้สอน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย จะเห็นได้ว่าวิธีการที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ การติดตามประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การติดตาม ประเมินผลที่โรงเรียนดำเนินการนั้น นอกจากการสอบถามแล้ว น่าจะมีวิธีติดตามประเมิน วิธีอื่นที่จะช่วยทำให้การติดตามประเมินผลชัดเจน เช่นการตรวจสอบเอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โรงเรียนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตาม ประเมินผลให้ชัดเจนด้วย

ด้านปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการติดตาม ประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการติดตาม ผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการ วางแผนในการติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า

บุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามผล และขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรให้ความรู้ครูเกี่ยวกับวิธีการติดตามประเมินผล และประชุมชี้แจงให้เข้าใจขั้นตอนการประเมินผล เพื่อที่จะได้ให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ควรมีการวางแผนในการติดตามผลให้เป็นระบบและชัดเจน

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผล โดยวิธีการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง การติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ติดตามผลโดยหมวดวิชาจัดประชุมครู และตรวจสอบจากเอกสารต่าง ๆ เช่น โครงการสอน แผนการสอน แบบประเมินผลการเรียน จะเห็นได้ว่า ทุกกลุ่มมีการติดตามผล ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่วิธีการติดตามผลส่วนใหญ่จะให้วิธีสอบถาม สำหรับครูผู้สอนใช้วิธีการประชุมและตรวจสอบเอกสาร ผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบการประเมินผลมีหลายรูปแบบ และมีหลายวิธี โรงเรียนควรประเมินผลหลายวิธี เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรนั้นเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และสรุปผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523) การติดตามประเมินผลสามารถช่วยให้โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมหรือไม่ และควรจะปรับปรุงแก้ไขส่วนใดจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านปัญหาการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีจำนวนไม่เพียงพอ บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ เครื่องมือในการติดตามผลไม่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ยังมีปัญหาในด้านบุคลากรซึ่งขาดทั้งความรู้และปริมาณ และเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผล ไม่ชัดเจน โรงเรียนควรแก้ปัญหาโดยการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรทราบ พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล ซึ่งอาจกระทำโดยการนิเทศภายในโรงเรียน หรือส่งบุคลากรไปเข้ารับการอบรม นอกจากนี้ในการติดตามผล ควรกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการให้ชัดเจน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องจะได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผลได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ควรมีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

ควรพัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพ เน้นอาชีพที่มีทรัพยากร วิทยากร และอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น

ควรมีการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ เจ้าของแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อขอความร่วมมือในการใช้สถานฝึกงานของนักเรียน

1.2 ด้านการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

ควรมีการจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ฝ่ายแนะแนว และครูผู้สอน เพื่อร่วมกันศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขในการจัดวิชาอาชีพ

1.3 ด้านการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ควรจัดสรรงบประมาณให้เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียนไว้ใช้ในการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

2. เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการจัดวิชาอาชีพ ควรมีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

ควรศึกษา สํารวจ วิทยากร ทรัพยากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดแผนการเรียน หรือจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

2.2 ด้านดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

ควรประสานงานกับโรงเรียน ในการนิเทศติดตามผลช่วยเหลือโรงเรียน ในการแก้ปัญหา การจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนภายในเขตการศึกษา

2.3 ด้านการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ควรจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นเมื่อผลิตรวบรวม เผยแพร่ และให้บริการ เอกสารเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

3. โรงเรียน เป็นหน่วยปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ควรมีการ ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ด้านการ เตรียมการจัดวิชาอาชีพ

ควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ เข้ามามีบทบาทในการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

เพิ่มขึ้น

3.2 ด้านดำเนินการ จัดวิชาอาชีพ

ควรพัฒนาการสอนโดยเสริมการใช้วิทยากรภายนอก เข้ามาร่วมสอน

ควรพัฒนาการเรียนโดยเน้นหนักให้นักเรียนปฏิบัติจริง สามารถนำผลผลิต

ออกมาขายได้

ควรส่งเสริมให้ทีมงานนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันจัด การนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายกรมสามัญศึกษา และความต้องการจำเป็นของโรงเรียน

3.3 ด้านการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ควรให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ ระยะเวลา และ วิธีการในการติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทของแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบ อาชีพอิสระ ที่มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5

2. ควรมีการวิจัย ติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษา ค้นคว้า ส่งเสริมการสอน วิชาอาชีพประจำจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 5

3. . ความรู้การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าของสถานประกอบการ
และสถานประกอบอาชีพอิสระ เกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา